

POŠLI
PO MŇA

LAUREN FOXOVÁ

*Štyri generácie žien z rodiny,
ktorú rozbil nacistický systém*

TATRAN

POŠLI
PO MŇA

POŠLI PO MŇA

LAUREN FOXOVÁ

TATRAN

Z anglického originálu Laura Fox: Send for Me,
ktorý vyšiel vo vydavateľstve Alfred A. Knopf,
a divison of Penguin Random House LLC, New York 2021,
preložila Zuzana Gáliková.

Vyšlo vo Vydavateľstve TATRAN, Bratislava 2021 ako 5301. publikácia.
Vydanie I.

Prebal a väzbu podľa pôvodného návrhu pripravil Miroslav Kulich.

Zodpovedná redaktorka Katarína Vilhanová

Jazykové redaktorky Adriana Oravcová, Zlata Sršňová

Technická redaktorka Eva Zdražilová

Sadzba RS servis, Bratislava

Vytlačil FINIDR, s. r. o., Český Těšín.

www.slovtatran.sk

:: knihy pre **hodnotnejší** život

All rights reserved.

Copyright © 2021 by Lauren Fox

Translation © Zuzana Gáliková 2021

Slovak edition © Vydavateľstvo TATRAN 2021

ISBN 978-80-222-1234-2

*Venujem svojim rodičom
a svojim dcéram.*

Prvá část

Už takmer nevládzem rozprávať.

Začína sa to panikou, zvukom energického klopania. Búchanie na dvere je ako náraz do lebky, ktorý ju vymrští zo spánku. *Prichádzajú.* Annelise sa posadí a slepo hľadá do tmy, srdce jej prudko bije. Vystrie ruku. *Kde je maličká?* Plúca jej zaplaví strach. Topí sa.

Prichádzajú. Dýchaj. Drž ju pevne, len nech je potichu.

Vynára sa z tejto záplavy hrôzy ešte čosi? Trochu úľavy, náznak uvoľnenia zo zovretia paniky? Už dlho vedela, že tento okamih príde, úzkosť bola jej verná spoločníčka. A teraz je to tu. Čokoľvek ju čaká, aspoň sa toho konečne prestane báť.

V izbe zavládne ticho, napäto počúva. Srdce jej divo búši, cíti, ako sa jej rytmicky dvíha hrud', ruky má roztrasené. Ktosi vedľa nej takmer nečujne pochrapkáva. Cíti manželovo teplé, upokojujúce telo. Vezmú aj jeho. Vezmú všetko, každú časť jej života a každého človeka, ktorého milovala. V okamihu. V jedinom záblesku.

Predjú roky, kým k nej prenikne nečakaný lúč svetla a hrôza ustúpi. Pôjde po dcéru do školy, postojí v kuchyni s rukami vbok, večer si odpije z pohára a vklzne pod jemnú prikrývku. No táto chvíľa, v ktorej na pár sekúnd zamrzne, sa zakaždým vráti, navždy bude určovať jej dni. Zakaždým jej uprostred noci budú búchať na dvere. Bude ich čakať. Do smrti.

Neprejde hodina, aby som si na Teba nespomenula.

Treba toho toľko urobiť. Drina je súčasťou jej života, nekonečný príbeh, ktorý ju roky sprevádza. Klara však v jeho predvídateľnosti nachádza pocit bezpečia; nedeľné popoludnia trávi leštením striebra alebo umývaním podláh. Nervy sa upokoja, myseľ sa ponorí do príjemnej prázdnoty. Nepochybne sa dostaví aj pocit uspokojenia z dokončenej práce, z dokonalého poriadku a žiarivo čistej, udržiavanej domácnosti.

Pravdaže, je tu ešte pekáreň. Jej pýcha a živobytie, áno, ale och, tie príšerné tmavé rána, poludňajšie horúčavy, každodenné presné odmeriavanie a váženie, neúprosne a detailné plánovanie každej drobnosti. Niekedy sa zobudí aj niekoľko hodín pred úsvitom a okamžite sa na ňu nalepí únava prichádzajúceho dňa. Najradšej by sa otočila na druhý bok a znova zaspala, ak by sa odvážila na to čo len pomyslieť.

Klara si to nesmie priznať, nemôže ukázať žiadnu slabosť. Anne-lise šomre, mrmle si popod nos a dramaticky zíva, tmavými očami trucovito pozerá pred seba a celé hodiny mlčí. Paleta prejavov jej nespokojnosti je rozmanitá a farebná ako chvost arogantného páva.

Závidí dcére jej výstrednosť. No Klara sa nesmie dať zlomiť. Jediné slovičko sťažnosti z jej úst by spustilo lavínu.

Precíznosť práce v pekárni istým spôsobom vyhovuje jej naturelu, ale krehká rovnováha sa môže ľahko narušiť. Stačí malá chyba a strata sa dvojnásobne alebo trojnásobne podpíše na ich tržbe.

Práca nepočká, ustavične jej dýcha na krk. Človeka to zdeformuje. Klara sa zmenila – inak to nešlo. Je z nej človek telom aj du-

šou zameraný na povinnosti; jednoducho to všetko musí urobiť. Veď presne to sa vyžaduje od ženy v jej postavení – prežiť vo svete. Bez debaty.

V prvých rokoch po svadbe sa pritrafli aj nehody – bochník chleba, od ktorého takmer začal horieť byt, alebo vajcia, čo dala variť a zabudla na ne. Ich úlomky rozmetalo po kuchyni ako šrapnel. Odpratala každý jeden kúsok, kým sa zobudila Annelise a Julius prišiel do kuchyne na kávu. Sama sa ľahko poranila, keď si kľakla na ostrý úlomok vaječnej škrupiny. Toto poranenie brala ako... čo? Trest? Nie tak celkom. Skôr ako upozornenie; tá krátka prenikavá bolesť znamenala záväzok. Naučila sa nerobiť takéto chyby a netolerovať nedbanlivosť. A tak sa stala netolerantnou k vlastnej dcére.

Ako z nej mohlo vzísť také dievča? Annelise bola v detstve taká snaživá, veselá a šikovná, jej drahá malá pomocníčka! Teraz má takmer pätnásť a zdá sa, akoby sa ponorila do hmly. Buď je zasnívaná, alebo trucuje, k práci v pekárni pristupuje prinajlepšom neochotne. Vôbec ju netrápi, keď domáce povinnosti odbaví narychlo a polovičato, keď (vzdychajúc) umyje podlahu okolo stola, no nevytrie ju pod stolom, alebo keď vezme prachovku do obývačky, utrie prach len kde-tu a potom to nechá tak.

Áno, Klara zbožňuje svoju dcéru, pravdaže ju zbožňuje. No o čo ľahšie by pre ňu bolo zbožňovať ju, keby vždy urobila to, čo má. A presne v tom tkvie ten problém. Lise nie je nikdy s ničím hotová. Preto, keď sa sťažuje – prípadne šomre alebo všetko odkladá na neskôr, alebo keď povie: „Urobím to o chvíľu“ –, v Klare to vrie.

V jeden teplý utorkový večer, iba pred týždňom, keď sa Klara dovliekla domov po dlhočiznom dni v pekárni (chudák Julius, na ktorého bolo vždy spoľahnutie, ostal ešte tam, aby dokončil objednávky a zavrel obchod), vyšla po schodisku bytovky, obratne si poradila s tvrdohlavým zámkom, otvorila dvere na byte a vkročila do príšerného, nechutného neporiadku. Riad z raňajok ostal na

stole (Annelise si nedala ani tú námahu, aby ho namočila v dreze), jej knihy a papiere sa povalovali po celej obývačke, violončelo nechala opreté o stenu a nočná košela ležala na dlážke ako ružová mláčka bavlny, na klavíri trónil ohryzok z jablka. Drahá Annelise ležala natiahnutá na pohovke s uvoľneným a pokojným výrazom. A spala. Spala!

Výborne! V Klare vzbĺkol hnev, takmer cítila, ako z nej vyšľahol. V pekárni bola už ráno o štvrtej. Lýtka mala opuchnuté, nohy prakticky kričali od bolesti. Cítila na sebe vrstvu cukru, múky, oleja a potu, ktoré ju pokrývali ako lepkavá jednoliata hmota. Annelise mala začať s prípravou večere, uvariť zemiaky a očistiť mrkvu, ale nič z toho zjavne neurobila. Bože môj, je na smrť unavená a teraz toto – čaká ju ďalšia šichta.

Klara zúrivo zatriasla dcérou. „Čo je s tebou?“ vyštekla. „Vstávaj! Počuješ?!“ Bola rozzúrená, besnela. Triasla ňou viac, než bolo treba. Drsne zaborila prsty do dcériných pliec, aby aspoň na okamih pocítila zadosťučinenie.

„Mama!“ Annelisin hlas znel vysoko a priškrtené. Vytrhli ju z príjemného, pokojného sna – hrala svoj violončelový recitál, každá nota bola dokonalá. Na krátku chvíľu sa matkin krik zliat s Čajkovského nokturnom. Annelise zažmurkala, v pleciach pocítila zovretie Klariných prstov. Uvidela nad sebou matkinu rozzúrenú tvár s červenkastými škvrnami. Do očí jej vstúpili slzy. „Prepáč,“ zapišťala. „Zaspala som.“

„To vidím,“ zasyčala Klara. „Okamžite uprac ten neporiadok!“ Zvrtla sa na päte a zamierila do kuchyne, kde ju čakala niekoľkohodinová práca. Z obývačky sa ozývali tiché potlačované vzlyky. Ešte pred pár sekundami sa Klara triasla od hnevu. Rozplynul sa však takmer tak rýchlo, ako ju zachvátil. Hanbila sa. Stále bola obutá a mala na sebe kabát, ale nedokázala sa vrátiť do obývačky, aby sa vyzula a prezliekla. Prehltla slzy a s vervou sa pustila škrať zemiaky.

Lauren Foxová

Iba by chcela, aby sa raz Annelise dokázala postarať sama o seba. Nič viac. Možno to uprostred každodennej lopoty spustila zo zreteľa, ale toto je jej zámer. Matky učia svoje dcéry dodržiavať únavné rituály vlastného nedokonalého života. Keď svojmu dieťaťu vštepuje čnosť poriadkumilovnosti, ukazuje mu, ako sa v živote vyhnúť zmätkom. Nie vždy je to príjemné. Ale dá sa to inak?

No keď sa v dome zhasnú svetlá, v noci, vedľa spiaceho manžela, ľutuje každú zmeškanú príležitosť – každý okamih, keď Annelise prešla popri nej a ona sa jej nedotkla, alebo keď ju nepochválila za prekrásnu hru na violončele. Aké by bolo ľahké zašepkať jej do ucha, čo pre ňu znamená, *môj poklad*, pobožkať ju na tmavé vlasy. Lútosť v nej znie ako tiché vytrvalé pulzovanie.

Klara zo seba zhodila kabát, prevesila ho cez kuchynskú stoličku. Kuchyňou sa ozývalo rytmické škrabanie, neúnavne bielila zemiak za zemiakom. Schyľovalo sa k večeru a miestnosť sa ponárala do šera. Zemiaky sa kopili v hrnci ako biele kamene v studenej vode. Byt bol tichý a konečne ju ovládol pokoj.

Musím sa Ťa opýtať na pár vecí, Annelise. Včera som upratovala a našla som Tvoje záclony. Teraz by sa Ti zišli. Mám ich odložiť? A čo tie ružové šaty s kabátikom a ten čierny kabát? Červený sveter? Čierne šaty, čo sme kúpili vo Frankfurte? Daj mi, prosím Ťa, vedieť, čo s tým všetkým urobiť.